

Motion till riksdagen 2009/10:N368

av Karl Sigfrid och Finn Bengtsson (m)

ACTA-avtalet och friheten på Internet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att ACTA-avtalet förhandlas fram i full öppenhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör säkerställa att det inte sluts ett ACTA-avtal som medför censur, avstängningar från Internet eller andra inskränkningar av yttrande- och informationsfriheten.

Bakgrund

På initiativ av USA, Japan, Schweiz, EU och Kanada förhandlas det nu fram ett internationellt antipiratavtal, Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA). Istället för att gå via de sedvanliga organisationerna för handel och immaterialrätt väljer dessa aktörer att förhandla multilateralt för att i ett senare steg uppmana andra länder att ansluta sig till ett färdigskrivet avtal. Förhandlingarna hålls hemliga. Varken lagstiftare eller allmänhet har insyn.

Calgary Herald skriver att tullen ska bli mer involverad i antipiratarbetet genom att resande med mp3-spelare och laptopdatorer kan få sin utrustning genomsökt i jakten på piratkopierad information. I Kanada kan gränsvakter redan i dag söka i resenärers datorer efter vissa typer av olagligt material. Denna modell skulle med ACTA kunna införas i stora delar av världen, och användas för att leta efter olovligt kopierad musik och film.

Fel! Okänt namn på

Ärendets gång i EU:s beslutsprocess

EU-kommissionen fick ett förhandlingsmandat på ministerrådet för jordbruks- och fiskefrågor den 14 maj. Beslutet var en så kallad A-punkt, det vill säga en punkt på dagordningen som togs utan diskussion. A-punkterna anses vara färdigförhandlade på lägre nivå, och den minister som deltar på ministerrådets möte vet ofta inte vilka A-punkter de själva beslutar om. Innan ACTA-ärendet röstades igenom som en A-punkt på jordbruks- och fiskerådet hade det framförhandlats av Coreper. I Coreper deltar tjänstemän från Sveriges ständiga representation i Bryssel. Enligt Justitiedepartementet enades Coreper om att godkänna ACTA-mandatet den 2 april. Även i Coreper togs beslutet som en A-punkt utan diskussion.

Innan ärendet kom färdigförhandlat till Coreper hanterades det i EU:s 133-kommitté. UD ansvarar för Sveriges medverkan i 133-kommittén, men eftersom ärendet rör immaterialrätt var det Justitiedepartementet som stod för den politiska substansen. I 133-kommittén ställde sig Sverige positivt till att ACTA skulle förhandlas fram.

ACTA-avtalet kan föranleda EU att lägga fram nya direktiv, som i sin tur tvingar Sverige att stifta nya teknikfientliga lagar. Och eftersom vi i Sverige är bundna av direktiv och konventioner går det inte att rösta om lagen i allmänna val. Med tanke på att få vet vad som sker i 133-kommittén är det i praktiken omöjligt för medborgarna att ställa sina företrädare till svars för lagar som tillkommer på detta sätt.

Invändningar från företag och ideella organisationer

100 ideella intresseorganisationer kräver i ett brev att ACTA-processen ska öppnas för insyn. Även företag som Google har anslutit sig till protesterna mot ACTA. Google kritiserar särskilt ambitionen att hålla skivindustrin under armarna på bekostnad av fair use-industrin, som Google är en del av. Fair use-industrin består av företag som använder upphovsrättsskyddat material i sin verksamhet. Varken Googles Youtube eller den världsberömda sökmotorn skulle kunna existera utan generösa undantag i upphovsrättslagstiftningen.

Förhandlingsprocessen

Sverige har en observatörsplats vid förhandlingsbordet kring ACTA-avtalet. På den platsen sitter dock inte handelsministern, som har ACTA i sin portfölj, utan en tjänsteman från Justitiedepartementet. På grund av sekretess är det omöjligt att få exakt information från Justitiedepartementet om vad förhandlingarna hittills har utmynnat i. Frågor som har diskuterats är tullmyndigheternas roll och civilrättsliga sanktionsverktyg.

På kommande möten ska de verkligt känsliga frågorna tas upp – straffrätt och upphovsrättsintrång på Internet. Dessutom ska parterna diskutera upprättandet av en internationell insatsstyrka som bekämpar immaterialintrång.

Fel! Okänt namn på

Insatsstyrkan ska kontrollera att länder som ansluter sig till konventionen följer bestämmelserna.

Några begränsningar för vilka förslag som kan kastas in i förhandlingsprocessen finns inte. Det är alltså fullt möjligt för Frankrike att driva sina idéer om avstängning från Internet inom ramen för ACTA, så som de redan gör inom ramen för EU.

Kommissionen koordinerar sina förhandlingspositioner med medlemsstaterna kontinuerligt, så synpunkter kan med fördel framföras till den svenska regeringen. Dilemmat är att sekretessen gör det omöjligt att veta vilka förslag vi har att förhålla oss till.

De delar av ACTA som berör upphovsrättsregleringar i tredjeland påverkar även oss i Europa. På ett o censurerat Internet dominerar den regim som är mest liberal. Stater med en liberal yttrandefrihetslagstiftning skyddar material som andra stater förbjuder, och materialet tillgängliggörs därigenom för Internetanvändare världen över. Med en hårdare global upphovsrättsregim försämras vår tillgång till exempelvis streamat videomaterial, som i dag ofta ligger på servrar i länder med en mindre strikt upphovsrätt.

En ljuspunkt är att ACTA måste godkännas av Sveriges riksdag innan vi ansluter oss till konventionen, och inför den processen blir det fritt fram att granska avtalet.

Öppenhet och integritet

Med anledning av att ACTA-förhandlingarna är slutna är det viktigt att de inte resulterar i en överenskommelse som kräver svenska lagändringar. Detta vore oacceptabelt ur ett demokratiskt perspektiv. I synnerhet bör vi vara vaksamma på förslag som inskränker den svenska yttrande- och informationsfriheten, antingen genom censur eller genom att användare blockeras från Internet. Både på nätet och i den fysiska världen, exempelvis vid gränskontroller, bör dagens integritetsskydd bevaras intakt.

Stockholm den 1 oktober 2009

Karl Sigfrid (m)

Finn Bengtsson (m)